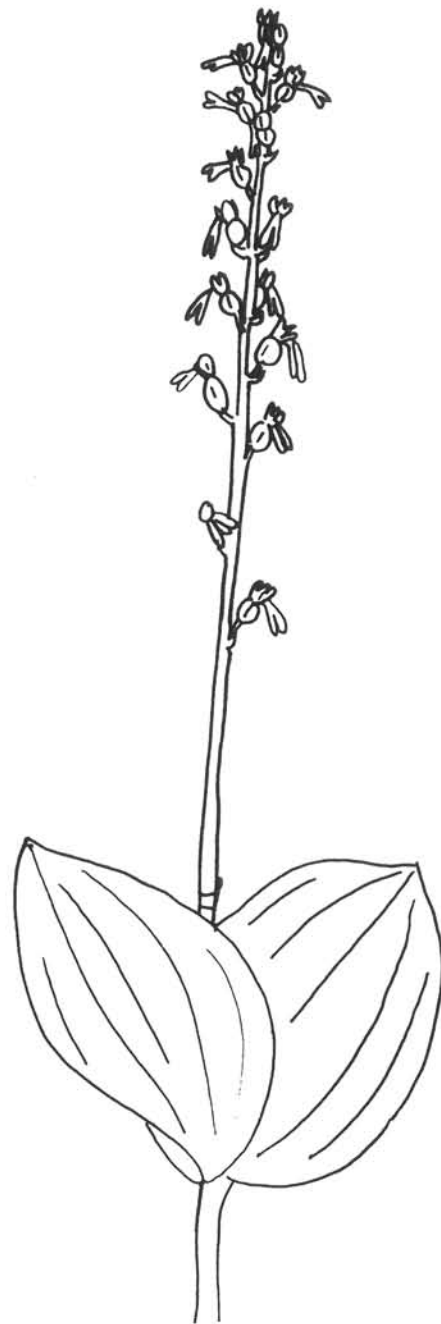

Derbol & Dimbo

Örebro kommun

Botanisk inventering

Lars Löfgren
Jan Wilhelmson

Länsstyrelsen
Örebro län

Naturvård
Publikation nr 1999:37

FÖRORD

Denna inventering syftar till att dokumentera de botaniska värdena i ett område med naturvårdsintressanta ädellövbestånd. Till ädellövbestånd finns ett stort antal sällsynta och hotade växtarter knutna. De lever dels på marken, knutna till mulljordstyper eller bundna till nedbrytningsstadier av olika slag eller lever i symbios med trädens rötter. Många arter är också knutna till förekomsten av gamla träd. Olika trädslag har olika barkkemiska egenskaper och genom mer eller mindre skuggiga eller solbelysta växtplatser erbjuder de växtbetingelser för arter med skilda miljökrav.

Närkeslätten har i flera tusen år, allt sedan värmetiden, haft kontinuitet i förekomst av ekdominerade ädellövbestånd och genom denna kontinuitet uppvisar området en mycket rik biologisk mångfald knuten till dessa bestånd.

Genom internationella överenskommelser har Sverige åtagit sig att skydda landets biologiska mångfald. Skyddet av ädellövbestånd med gamla träd står i fokus och har givits prioritet i nationella direktiv för det regionala naturvårdsarbetet.

Inventeringen har utförts under 1997 och 1998, på uppdrag av länsstyrelsen. Ansvariga för det botaniska innehållet är Lars Löfgren (kärlväxter), K G Nilsson (svampar) och Jan Wilhelmson (lavar).

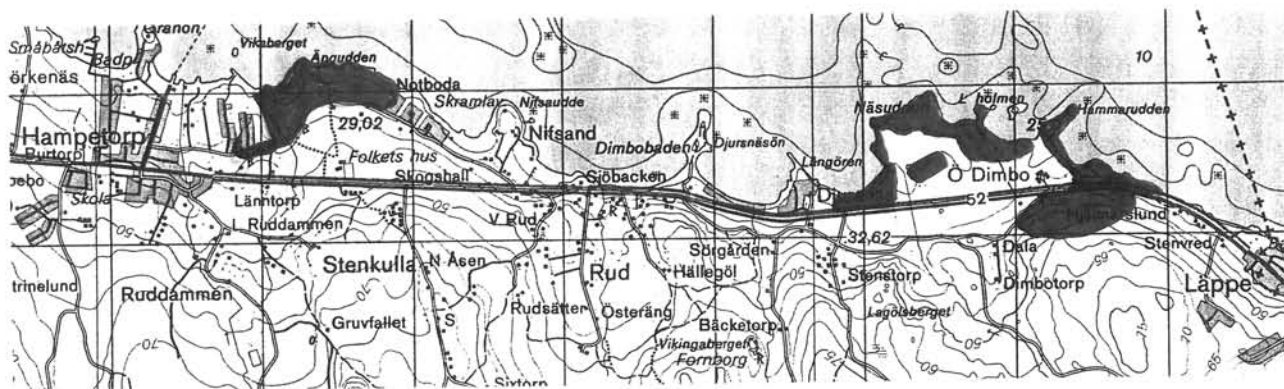
Åsikter och rekommendationer som framförs i inventeringsrapporten är författarnas personliga och kan ej framföras som bevis på länsstyrelsens ställningstagande.

Sture Marklund

Innehåll

Inledning	1
Uppdraget	1
Bagrund, syfte	1
Om inventeringen, medarbetare	1
Namnbruk	1
Natur- och kulturhistoria	2
Berggrund, jordarter, vatten	2
Tidigare inventeringar	2
Ekens regionala kulturhistoria	2
Hotade naturtyper och arter	4
Inom området funna rödlist-, naturvärde- och signalarter	4
Naturvårdsönskemål	6
Områdesbeskrivning	7
Artförteckning	12
Kärlväxter	12
Mossor	14
Lavar	14
Svampar	15
Djur	16
Ekträdförteckning	17
Källor och litteratur	26

Karta 1. Undersökningsområdenas läge. Bakgrund: Topografiska kartan 10F Örebro SO

Inledning

Uppdraget

Undersökningen har gjorts på uppdrag av Länsstyrelsen i Örebro län, Naturvård genom dess avdelningschef Per Olov Führ.

Bakgrund, syfte

Undersökningens syfte har varit att precisera förekomsten av bestånd med äldre ädellövträd, främst ek, och därtill knutna kryptogamer. Ett viktigt inslag i arbetet har varit att fastställa ekträdens status.

Om inventeringen, medarbetare

Undersökningsområdena är belägna i Örebro kommun, Örebro län (Närke), (karta 1):

* *Derbol*: 6 km O kyrkan i Lännäs socken, (RN 65577 14922)

* *Dimbo*: 11 km O kyrkan i Lännäs socken (RN 65575 14980)

Fältarbetet genomfördes 1997-1998. Vid artbestämning har LL biståtts av Jan Wilhelmsson, Nyckelby (lavar), och Karl Gustaf Nilsson, Åsbro (svampar). Wilhelmsson har även deltagit i fältarbetet.

Alla uppgiftslämnare tackas hjärtligt för sin medverkan!

Namnbruk

För växterna anges svenska och vetenskapliga namn främst efter följande källor:

Kärlväxter – Karlsson 1998

Mossor – Hallingbäck 1996

Lavar – Hallingbäck 1995

Svampar – Hallingbäck & Aronsson 1998

Natur- och kulturhistoria

Berggrund, jordarter, vatten

Områdets berggrund utgörs av (Lundegårdh m. fl. 1972-1973):

Derbol: mellankambrisk lersten, som längs stranden i N ersätts av underkambrisk sandsten

Dimbo: underkambrisk sandsten dominerar men S förkastningen anstår migmatit.

Områdets jordarter består av (Magnusson & Lundegårdh 1972):

Derbol: svallgrus och i bäck- och strandslutningen en del svallsand.

Dimbo: mest grov- och finmo kring delvis svallad morän, svallsand och svallgrus.

Ingen källa har registrerats i områdena (Möller m. fl. 1974).

Tidigare inventeringar m. m.

Örebrobotanisten Edvard Broddeson besökte Derboltrakten vid tre tillfällen 1928 och 1929. Han fann bl. a. ett rikkärr O "Derböl". De flesta av hans iakttagelser har lämnats därhän då det är svårt att avgöra var hans fynd gjordes.

Länsstyrelsens naturinventeringar, naturvårdsöversikt och bevarandeprogram behandlar de nu undersökta områdena (Furuholm m. fl. 1973, Hallin m. fl. 1995b, Ekholm m. fl. 1984, Führ m. fl. 1993).

Ekens regionala kulturhistoria

Riktpunkten för denna inventering, de gamla ekträdens förekomst på Närkeslätten, har en uråldrig historia, varom ortnamnen Ekeby m. fl. talar. Redan landslagen från 1200-1300-talen föreskrev skydd för ekträdet i det Syd- och Mellansvenska landskapet (Holmbäck & Wessén 1962). Också de regionala urkunderna talar om skydd för eken kring Hjälmarén.

Traktens odlingshistoria och nuvarande natur är starkt påverkad av de viktigaste faktorerna i gångna tiders ängs- och åkerbruk samt djurhållning. Om åkerlandskapet vid Segersjö menade Sjöbeck (1935) att "*de sparade ekarna äro estetiskt betydelsefulla samtidigt med att de säga, att utvecklingen gått genom löväng till åker ... dessa marker utgöra lämningar av gården Segersjös åldriga beteshagar ... produkter av en långt driven och väl oavsiktlig fri gallring inom naturliga lövskogsbestånd, vilken omedvetet närmar sig hög trädgårdskonst*"

När Segersjös ägare 1667 blev oense med grannarna var redan förekomsten av ekhagar omfattande och fick ge namn åt den äng, som den aktuella striden gällde: "*Ekehagz kierret*". Löw (1913, 1922) anför också en rad uppgifter om ängens betydelse för Mellösatrakten alltifrån början av 1600-talet.

Enligt rättsprotokoll från 1695 och 1696 ville Mellösabor ta bort åkersolitärer, men tvingades till tings för att motivera åtgärden. 1639 var tre borttagna grenar på en ek motivering nog för kännbara böter.

Vid den tiden hade eken sin förekomst i den naturliga ängen och hagen, två starkt kulturberoende naturtyper av största vikt för boskapens foderhållning. Och djuren var många. Waldén (1952, jfr Hannerberg 1948) berättar ex-vis om tusentals djur i Mellösa på 1630-talet.

Enstaka åkerväxande gamla ekar vid 1700-talets slut får ses som relikter i ett allt mer åker- och vallodlat landskap. Snart skulle den naturliga ängen uppodlas och kvarvarande ekområden läggas ut till bete - om det inte redan var gjort.

Ängsbruket på naturliga fodermarker, d v s utan tät skog men med foderskörd, var vid senaste sekelskiftet nästan helt försvunnet i Hjälmartrakten (jfr Gumaelius 1846, Nilsson 1904, Sandahl 1782). Den naturliga ängen stod inför sin totala utplåning. Tidigare århundraden hade dock *lövängsbruket* en livsavgörande betydelse på de marker där inte den årliga våröversvämningen kunde bidra med naturlig näringstillförsel.

Moränholmarna skördades på löv- och gräsfoder. Utarmningen uteblev eller motades genom en naturlig mineralgödsling i det s. k. röjningsbruket (Romell 1966a, 1966b).

Enligt Nilssons (1904) snäva naturlig-ängsbegrepp, d. v. s. utan tät skog men med foderskörd, fanns på hela säteriet Bystad och dess 28 hemman 118 ha, vilket motsvarade en niondedel av åkerarealen. Av dessa fanns 30 ha vid säteriet och endast 9 vid godset. Läget var detsamma på andra håll i Närke (Nilsson 1902, 1904, 1905, 1906, 1907a, 1907b, 1908 m fl). Ängen var på stark återgång eller praktiskt taget helt försvunnen.

Hos N. möter oss något så ovanligt som tämligen riktiga uppskattningar av den för naturvården mycket viktiga naturliga ängen strax före dess totala utplåning. Jämför Jonssons (1902) orimliga siffror för hela länet, vilka säkerligen innehåller en del vallodlingar.

Sernanders (1933) epitet *lövängsbruk*, gällande Bystads parkanläggning, torde ha en annan betydelse än dagens. Hans lövängsbegrepp hade länge inget samband alls med det för naturvården fundamentala: skörden av gräs och löv och därav följande näringsutarmning i förening med en stigande artrikedom.

Anmärkningsvärd är Sernanders inställning till vad vi idag anser vara god naturvård. Hans syn på den svenska hagen (Sernander 1938) rimmar illa med dagens tankar på biologisk mångfald vari ingår hotade naturtyper och arter, bl a i ett åldrande eklandskap.

Ängsbrukets betydelse i Hjälmartrakten, både den vattengödslade fuktängens och den lövfallsgödslade hårdvallsängens, innan 1700- och 1800-talets vallodling finns belagt i de urkunder, som anförs av Löw (1922) m fl. Nerén (1944) har förstätt ängsbrukets principer. Han visar, att Mellösas självgödslande fuktäng är beroende av de påtvingade, årliga översvämningarna från Hjälmarens och traktens vattendrag, en naturbunden förutsättning, som upphörde först med införandet av konstgödseln och den därpå grundade åkerutvidgningen i spåren av Hjälmarens sänkning.

Lokala kulturförhållanden spelar en avgörande roll för ekens utveckling. Om plantering av hundratals ekar i moränholmarna vid Ekeberg i Lillkyrka berättar exempelvis Gezelius (1783). Ekologiskt är de från våröversvämning förskonade moränkullerna en viktig förutsättning, dels genom forna tiders lövängsbruk, dels genom det bete, som pågått intill vår tid.

Närkes hagar har varit utsatta för såväl igenväxning (Löw 1922) som uppodling (Mörner 1762) och betesnedläggelser i vallkulturens spår. Åtminstone numer är ekområden med större, gamla träd förbehållna trakter kring större gårdar. Här har de i viss mån undgått traktens jordbruksomvälvning.

Det är frapperande ofta de äldsta ekarna idag ses uppe i gamla odlingsrösen eller i strandvallars oväxtliga klapper, ståndorter där träden ansetts inte skada växtligheten i ängen eller hagen och därför lämnats därhän i det moderna skogs- och jordbruket.

Mineralgödslets och fodervallodlingens införande under 1700- och 1800-talet ändrade jordbrukets karaktär. Där åkrar och fodervallar inte kunde tas upp betades all mark ända till vår egen tid. Det är först under de senaste årtiondena som också betet blivit omodernt.

Man jämföre gångna tiders omfattande arbetsinsats i kulturlandskapet (Lundgren 1985, Hellgren 1985) med dagens tysta Närkeslätt, där ofta varken människor eller boskap längre ingår som en huvudingrediens i landskapsbilden.

Till dessa anmärkningar kunde fogas en del fakta och synpunkter hos Sandahl (1782), som anför en rikedom på uppgifter. Beträffande den "*usla boskapskötseln*" i länet och andra kulturbetingelser är Gumaelius (1846) en rik källa att ösa ur. Hannerberg (1941, 1948, 1971 m. fl.) har sammanställt uppgifter om Närkes odling och djurhållning från 1600-talet och framåt och utgör den främsta källan till en del av de föregående, svepande formuleringarna.

Hotade naturtyper och arter

Inom området finns växter, som är mer eller mindre hotade i landet. Sådana *rödlistade* arter registreras och bevakas genom ArtDatabanken (Aronsson m. fl. 1995):

- R1 = I Sverige akut hotad art
- R2 = d:o sårbar
- R3 = d:o sällsynt
- R4 = d:o hänsynskrävande

För att underlätta värderingen av naturområden har utformats listor också över arter, som utan att vara rödlistade i landet, markerar ett högt naturvärde, *naturvärdearter* (Hallingbäck 1995, 1996, Hallingbäck & Aronsson 1998,) resp. *signalarter* (Norèn m. fl. 1995)

- N = naturvärdeart
- S3 = mycket bra signalart
- S2 = bra signalart
- S1 = mindre bra signalart

I. Inom *Derbolområdet* 1973-1998 funna rödlist-, naturvärde- och signalarter

R2

Skärelav *Schismatomma pericleum*

R4

Kornig nållav *Chaenotheca chlorella*
 Brun nållav *C. phaeocephala*
 Gul dropplav *Cliostomum corrugatum*
 Rödbrun blekspik *Sclerophora coniophaea*
 Blekticka *Pachykytospora tuberculosa*
 Fläckticka *Skeletocutis nivea*

N

Grå vårtlav *Acrocordia gemmata*
Anisomeridium biforme
 Stor rostfläck *Arthonia spadicea*
 Gulpudrad spiklav *Calicium adpersum*
Chaenothecopsis sp.
 Klotterlav *Opegrapha varia*
 Gul porlav *Pertusaria flavida*
 Ekticka *Phellinus robustus*
 Kruskantarell *Pseudocraterellus undulatus*
 Svavelmusseron *Tricholoma sulphureum*

S3

Trolldruva *Actaea spicata*
 Myskmadra *Galium odoratum*
 Strutbräken *Matteuccia struthiopteris*

S2

Kärrfibbla *Crepis paludosa*
 Vanlig lundelm *Elymus caninus* v. *caninus*
 Tvåblad *Listera ovata*
 Trubbfjädermossa *Homalia trichomanoides*

S1

Blåsippa *Hepatica nobilis*
 Ormbär *Paris quadrifolia*

II. Inom *Dimboområdet* 1996-1998 funna rödlist-, naturvärde- och signalarter

R2

Bålgeting

R4

Kornig nållav *Chaenotheca chlorella*
 Brun nållav *Chaenotheca phaeocephala*
 Gul dropplav *Cliostomum corrugatum*
 Fläckticka *Skeletocutis nivea*
 Häger
 Spillkråka

N

Fällmossa *Antitrichia curtispindula*
 Blek stjärnmossa *Mnium stellare*
 Grå vårtlav *Acrocordia gemmata*
 Kattfotslav *Arthonia leucopellaea*
 Vinfläck *A. vinosa*
 Gulpudrad spiklav *Calicium adpersum*
Ochrolechia turneri
 Klotterlav *Opegrapha varia*
 Gul porlav *Pertusaria flavida*
 Ekticka *Phellinus robustus*

S3

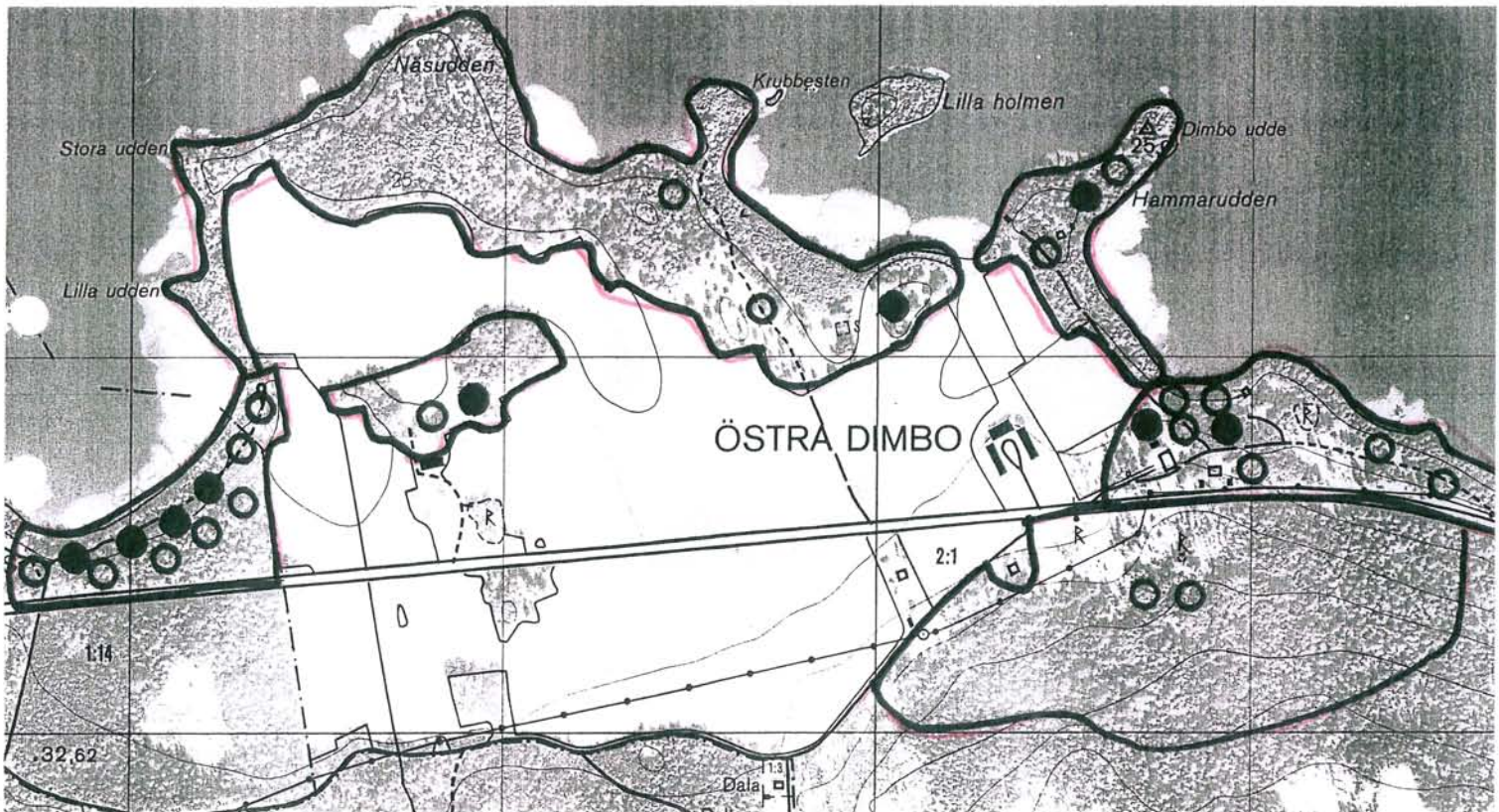
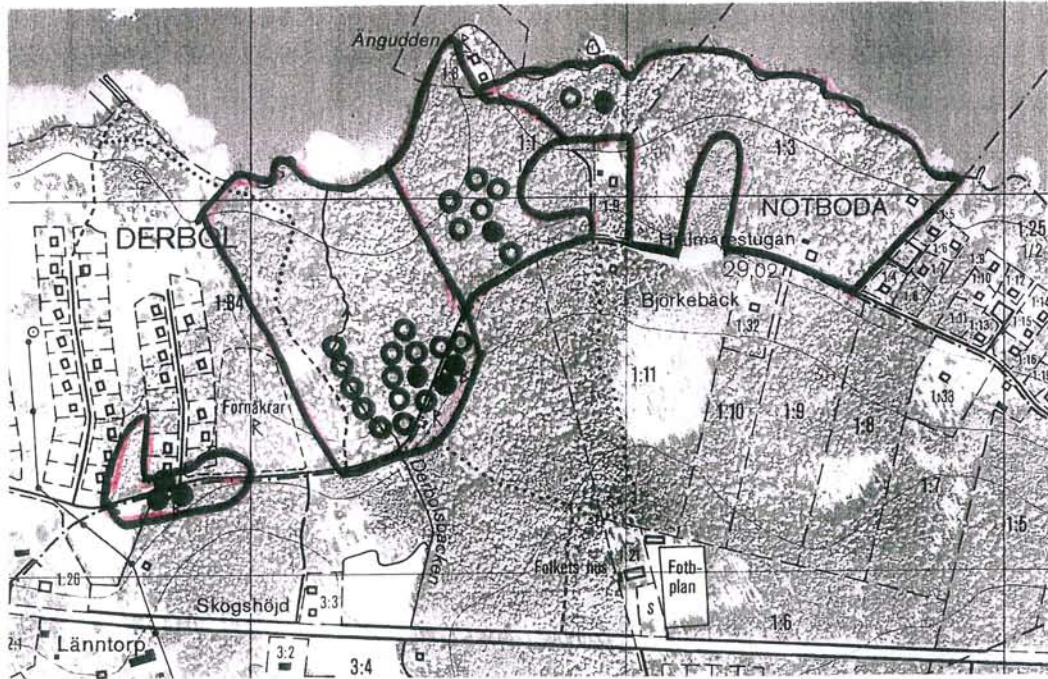
Storrams *Polygonatum multiflorum*
 Skogslind *Tilia cordata*

S2

Lundarv *Stellaria nemorum*
 Blodvaxskivling *Hygrocybe coccinea*

S1

Blåsippa *Hepatica nobilis*
 Guldlockmossa *Homalothecium sericeum*
 Krusig ulota *Ulota crispa*

Karta 2. Förekomst 1973 (1996)-1998 av rödlistade växter (fylld ring), naturvärdearter samt signalarter exkl. S1-arter (ring).

Utdrag ur ekonomiska kartan

Naturvårdsönskemål

Av den natur- och kulturhistoriska sammanfatningen framgår, att vi i floran i dagens igenväxande eller betade ekhagar ser *levande kulturminnen, formade av århundradens kultur, anpassade till just den här geografiska platsens ekologiska förutsättningar*. De kan fortleva endast genom fortsatt vård av gammaldags typ, d v s genom bete i kombination med ev. röjning och/eller gallring.

Områdets främsta naturvärden är knutna till äldre träd, främst till de storgvuxna ekarna och ädla lövträden, samt förekomsten av kryptogamer och insekter på dessa, på marken och på död ved.

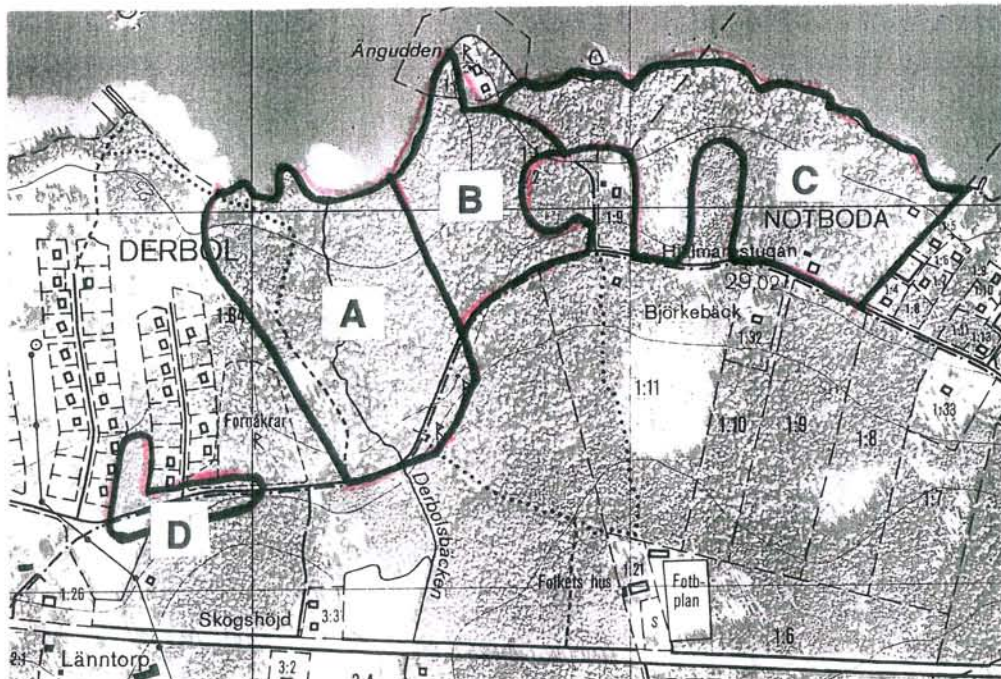
Genom trädens nedbrytning har de äldsta ekarna börjat producera mycket värdefull, nu för tiden allt mer sällsynt förekommande, mulm där många insektsarter har sin enda överlevnadsgaranti.

Att ekarna tillåtits stå kvar är ur naturvårdssynvinkel mycket värdefullt.

För hagmarkernas fortsatta utveckling är det önskvärt att vård sker. I princip bör ekens dubbla kronomfång friställas och bete fortsätta generellt i ekområdena. Härigenom kan solljuset nå fram till trädet och gynna de mest hotade insekterterna. Skötseln måste i hög grad inriktas på ekbestånden efter önskemål från entomologerna (jfr Jansson 1997, 1998).

Särskilt värdefullt är, att gamla träd av alla arter tillåts utvecklas fritt samt, att förekomsten av torrakor och stam- och grenlågor i alla grovlekar uppmuntras. Därmed kan bl. a. kryptogamernas sällsyntaste och mest hotade arter få en fristad där.

Särskilt hassel bör sparas och tillåtas sluta sig i täta grupper där den inte påverkar instrålningen mot ekarna.

Karta 3a. Områdesindelning *Derbol* enligt beskrivning

Områdesbeskrivning

(Karta 3)

Här anges för varje delområde, under rubriken *Övriga, anmärkningsvärda arter*, ett urval av i området ekologiskt och kulturhistoriskt intressanta arter.

I. Derbol

Derbol A

Bäckravin mellan den forna landsvägen och Hjälmarén. Området äger en del odlingsrösen, gamla stubbar och lågor av björk och hassel samt ekgrenlångor. I en asksly-lund står en stor asp (bho=212) samt en kringväxt apel och längs bäcken finns flera stora granar (bho=227, 221), klibbalar (bho=186, 155) och en stor rönn (bho=113). Hassel förekommer i glesa snår och fältskiktet hyser bl. a. kärrfibbla, strutbräken, tvåblad och hässlebrodd.

På ömse sidor av vägen står två jätteekar, som nyligen kringröjts. Unga ekar finns ganska många i området.

Flera rödlistade lavar samt svavelticka och ekticka pryder de gamla ekarna.

R4

Kornig nållav *Chaenotheca chlorella*
Brun nållav *C. phaeocephala*
Rödbrun blekspik *Sclerophora coniophaea*

N

Grå vårtlav *Acrocordia gemmata*
Anisomeridium bifforme
Stor rostfläck *Arthonia spadicea*
Gulpudrad spiklav *Calicium adpersum*
Chaenothecopsis sp.
Klotterlav *Opegrapha varia*
Gul porlav *Pertusaria flavida*
Ekticka *Phellinus robustus*

S3

Trolldruva *Actaea spicata*
Myskmadra *Galium odoratum*
Strutbräken *Matteuccia struthiopteris*

S2

Bäckbräsma *Cardamine amara*
Kärrfibbla *Crepis paludosa*
Tvåblad *Listera ovata*
Trubfjädersmossa *Homalia trichomanoides*

S1

Blåsippa *Hepatica nobilis*
Ornbär *Paris quadrifolia*

Övriga, anmärkningsvärda arter:

Vispstarr *Carex digitata*
Hassel *Corylus avellana*
Ängsfräken *Equisetum pratense*
Ask *Fraxinus excelsior*
Hässelbrodd *Milium effusum*
Grönvit nattviol *Platanthera chlorantha*
Ek *Quercus robur*
Stinksyska *Stachys sylvatica*
Olvon *Viburnum opulus*
Hypocnomyce sp.
Sydlig filtlav *Peltigera hymenia*
Porlav *Pertusaria pertusa*
Korkmussling *Daedalea quercina*
Kantöra *Hymenochaete tabacina*
Svavelticka *Laetiporus sulphureus*
Askskinn *Peniophora limitata*
Svart eldticka *Phellinus nigricans*

Derbol B

Delvis gallrad lövlund med odlingsrösen, sandstensblock, samt stubbar av gran och björk. En asphögstubbe med bohål står kvar på ett ställe och haseln förekommer flerst. täml. riklig. Många unga ekar och telningar därav samt ekstubbar finns. Hässelbrodden är delvis ymnig. I fuktstråket nedför slutningen växer bl. a. strutbräken, källarv och lundelm.

R4

Fläckticka *Skeletocutis nivea*

N

Grå vårtlav *Acrocordia gemmata*
Klotterlav *Opegrapha varia*
Kruskantarell *Pseudocraterellus undulatus*
Svavelmusseron *Tricholoma sulphureum*

S3

Strutbräken *Matteuccia struthiopteris*

S2

Vanlig lundelm *Elymus caninus* v. *caninus*

S1

Blåsippa *Hepatica nobilis*
Ornbär *Paris quadrifolia*

Övriga, anmärkningsvärda arter:

Blåsuga *Ajuga pyramidalis*
Vispstarr *Carex digitata*
Hassel *Corylus avellana*
Ängsfräken *Equisetum pratense*
Ask *Fraxinus excelsior*
Hässelbrodd *Milium effusum*
Gullviva *Primula veris*

Ek *Quercus robur*
 Källarv *Stellaria alsine*
 Gullklöver *Trifolium aureum*
 Olvon *Viburnum opulus*
 Grå fingersvamp *Clavulina cinerea*
 Korkmussling *Daedalea quercina*
 Luden skålmurkla *Helvella bulbosa*
 Rostöra *Hymenochaete rubiginosa*
 Björkmussling *Lenzites betulina*
 Slemmurkling *Leotia lubrica*
 Mjölkticka *Oligoporus tephroleucus*
 Grynoljeskinn *Sistotrema brinkmannii*
 Sidenticka *Trametes versicolor*
 Snövit ticka *Tyromyces chiones*

Derbol C

Frisk lövslutning med delvis ursvallad gammal strandvall av stora block, delvis typisk björkhagerest. En mindre körvag leder förbi en husgrund och en del odlingsrösen och stenmurar. Delar av området längs sjön är rikt på klenare grenlågor. Unga ekar växer flest. uppe i odlingsrösen. Förutom en del skogsalm, ask och hassel dominerar björk samt, i omgivningen, planterad tall och gran.

R4

Fläckticka *Skeletocutis nivea*
 Knottrig rottryffel *Scleroderma verrucosum*

S3

Trolldruva *Actaea spicata*

S1

Blåsippa *Hepatica nobilis*
 Ormbär *Paris quadrifolia*

Övriga, anmärkningsvärda arter:

Liten kardborre *Arctium minus*
 Hassel *Corylus avellana*
 Ask *Fraxinus excelsior*
 Hässlebrodd *Milium effusum*
 Grönvit nattviol *Platanthera chlorantha*
 Ek *Quercus robur*
 Svinrot *Scorzonera humilis*
 Skogsalm *Ulmus glabra* ssp. *glabra*
 Olvon *Viburnum opulus*
 Kantöra *Hymenochaete tabacina*

Derbol D

Ekjätte uppe i sandstensrikt odlingsröse med igenväxande omgivning. Längs vägen finns ett 30-tal unga allëekar och i omgivningen en stor tall (bho=203) och en stor gran samt bl. a. hassel och enar i en hagerest.

Ekjätten är beväxt med ett väldigt exemplar av blekticka samt bl. a. svavelticka, skärelav och gul dropplav.

R2

Skärelav *Schismatomma pericleum*

R4

Gul dropplav *Cliostomum corrugatum*
 Blekticka *Pachykytospora tuberculosa*

N

Ekticka *Phellinus robustus*

S1

Blåsippa *Hepatica nobilis*

Övriga, anmärkningsvärda arter:

Hassel *Corylus avellana*
 Ängsfräken *Equisetum pratense*
 Platanthera sp.
 Ek *Quercus robur*
 Svinrot *Scorzonera humilis*
 Porlav *Pertusaria pertusa*
 Stor hjortticka *Datronia mollis*
 Svavelticka *Laetiporus sulphureus*

II. Dimbo

Dimbo A

Strandnära, obetad lövlund med stora ekar, björkar (bho= 196, 182 etc.), rönnar (bho=149) och tallar (bho=191) samt en del mindre askar, lönnar, almar och enar mm. Stubbar vittnar om sentida gallringar. De stora ekarna är begränsade till krönet av den vall som löper längs stranden. Krusbär är delvis snårbildande runt några av ekarna. Skogsbjörnbär förekommer ymnigt i en björkdunge vid stigen i NO. Storrans, stinksyska och hässlebrodd är karaktärsarter på och nedanför strandvallen.

R4

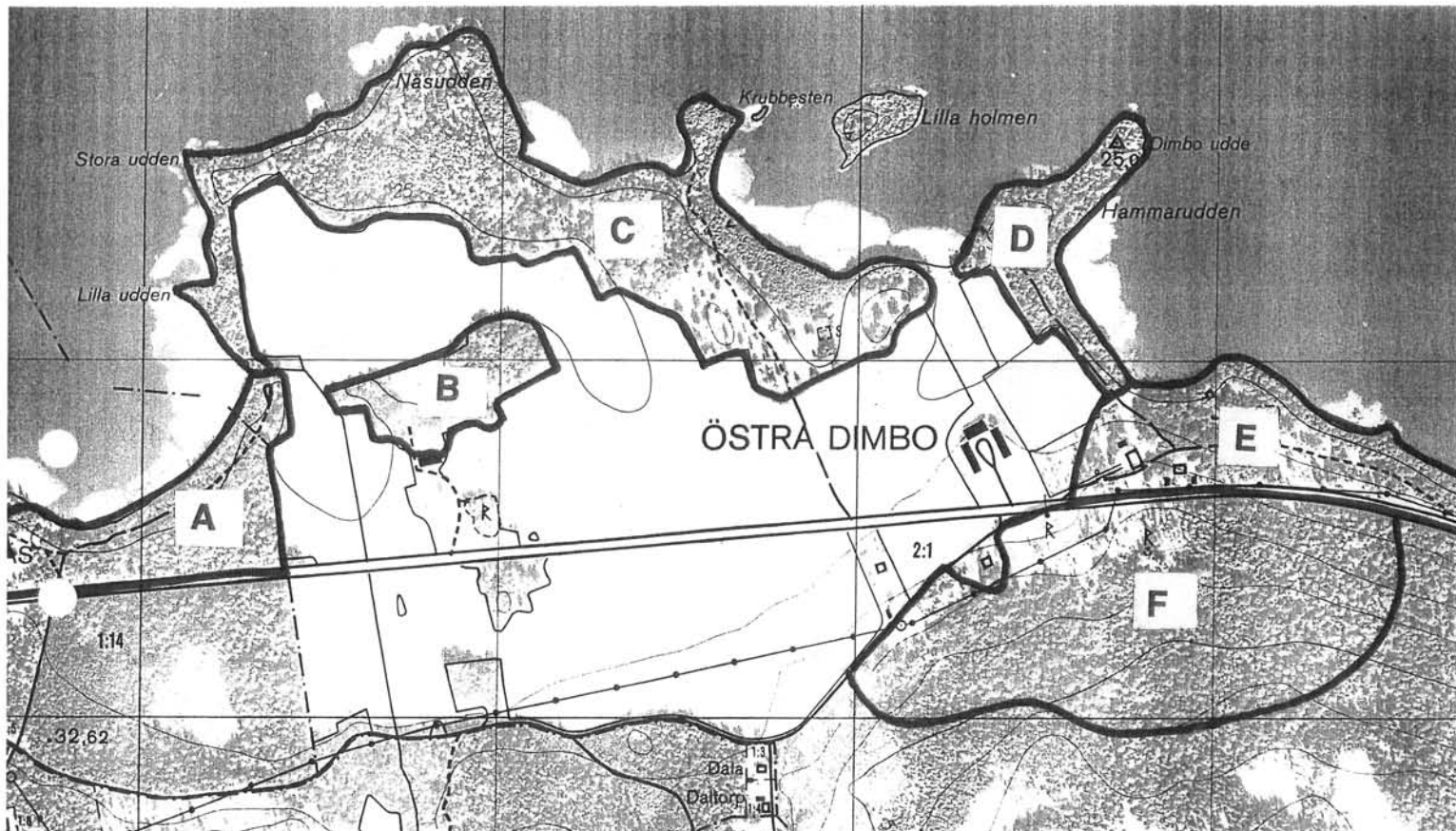
Kornig nållav *Chaenotheca chlorella*
 Brun nållav *C. phaeocephala*
 Gul dropplav *Cliostomum corrugatum*
 Rödbrun blekspik *Sclerophora coniophaea*

N

Kattfotslav *Arthonia leucopellaea*
 Vinfläck *A. vinosa*
 Gulpudrad spiklav *Calicium adpersum*
 Ochrolechia *turneri*
 Klottelrav *Opegrapha varia*
 Gul porlav *Pertusaria flavida*

S3

Storrans *Polygonatum multiflorum*

Karta 3B. Områdesindelning Dimbo enligt beskrivning

Övriga, anmärkningsvärda arter:

Ask *Fraxinus excelsior*
 Hässlebrodd *Milium effusum*
 Ek *Quercus robur*
 Skogsbjörnbär *Rubus nessensis* coll.
 Stinksyska *Stachys sylvatica*
 Skogsalm *Ulmus glabra* ssp. *glabra*
 Porlav *Pertusaria pertusa*
 Korkmussling *Daedalea quercina*

Dimbo B

Betat och nygallrad ekhage med åtskilliga yngre ekar, några hasselbuskar, oxlar och enar samt bl. a. en tämligen stor buske av getapel. Flera ekar växer uppe i odlingsrösen med sandstensblock.

R2

Bålgeting

N

Svavelmusseron *Tricholoma sulphureum*

S1

Blåsippa *Hepatica nobilis*

Övriga, anmärkningsvärda arter:

Hassel *Corylus avellana*
 Ängshavre *Helictotrichon pratense*
 Humle *Humulus lupulus*
 Hässlebrodd *Milium effusum*
 Ek *Quercus robur*
 Getapel *Rhamnus catharticus*
 Svinrot *Scorzonera humilis*
 Stinksyska *Stachys sylvatica*
 Olvon *Viburnum opulus*
 Pappersgröppa *Byssomerulius corium*
 Korkmussling *Daedalea quercina*
 Stor hjorticka *Datronia mollis*
 Ekkrös *Exidia truncata*
 Luddskål *Humaria sphaerica*
 Rostöra *Hymenochaete rubiginosa*
 Hasselrisk *Lactarius pyrogalus*
 Luden vitrisk *L. vellereus*
 Slemmurkling *Leotia lubrica*

Dimbo C

Kilometerlång, blockrik, ekhage längs Hjälmarens med alstrandbård, isskjuten strandvall med jätteblock, gamla odlingsrösen med stora ekar och björkar i, stenmurar med sandstensblock och källarruin. Av ek förekommer såväl stora träd som åtskilliga unga, som nu delvis avverkas. Enstaka stor hassel, skogsalm- (bho=441) och skörpiljätte samt tämligen stora lärkträd (bho=317) och rönnar (bho=169) förekommer. Enbuskar växer i stora snår i O-delens värdefulla betesvegetation.

I strandfloran märks särskilt det starkt hästbetade avsnittet med den för djuren giftiga sprängörten. Där finns f. ö. blomvass, sprödarv och vattenskräppa m. m.

R4

Brun nållav *Chaenotheca phaeocephala*

N

Fällmossa *Antitrichia curtispindula*

S3

Storrams *Polygonatum multiflorum*

S1

Blåsippa *Hepatica nobilis*Krusig ulota *Ulota crispa*

Övriga, anmärkningsvärda arter:

Blomvass *Butomus umbellatus*Hassel *Corylus avellana*Hässlebrodd *Milium effusum*Sprödarv *Myosoton aquaticum*Gullviva *Primula veris*Ek *Quercus robur*Tomtskräppa *Rumex obtusifolius* coll.Skogsalm *Ulmus glabra* ssp. *glabra*Vattenstjärna *Ricciocarpus natans*Lepraria *lobificans*Lecanora *allophana*Fjällig dagglav *Physconia perisidiosa*Svart trumpetvamp *Craterellus cornucopioides*Korkmussling *Daedalea quercina*Ekkrös *Exidia truncata*Lackticka *Ganoderma lucidum*Nötskål *Hymenoscyphus fructigenus*Sotticka *Ischnoderma benzoinum*Ametistskivling *Laccaria amethystina*Ekriska *Lactarius quietus*Al-pluggskivling *Paxillus filamentosus*Gråsvart kremla *Russula albonigra*Potatistryffel *Scleroderma bovista*Lärksopp *Suillus grevillei***Dimbo D**

Hammarudden, Dimbo udde. Obetad strand och udde med skarp strandvall, f. d. revel och ett par sommarstugor. Yttersta udden, Dimbo udde, är en närmast marksteril, gles lövlund med rikligt av klenlågor och några gamla ekstubbar. Strandklappern är något exploaterad nära den Ö. stugan. Sandstensblock ses flerstädes.

Störst av träden i området är en knäckepil (bho=318) och täml. stora träd finns av björk, tall (bho=215), lärk och asp. Ask, skogsalm och lönn är rikt företrädda av yngre träd och telningar.

Av kärlväxter förekommer storrams, getrams, sprödarv och backlök m. fl. ej allmänna arter.

R4

Brun nållav *Chaenotheca phaeocephala*

Häger

Spillkråka

N

Ekticka *Phellinus robustus*

S3

Storrams *Polygonatum multiflorum*

S1

Blåsippa *Hepatica nobilis*

Övriga, anmärkningsvärda arter:

Backlök *Allium oleraceum*Ask *Fraxinus excelsior*Hässlebrodd *Milium effusum*Sprödarv *Myosoton aquaticum*Ek *Quercus robur*Stinksyska *Stachys sylvatica*Skogsalm *Ulmus glabra* ssp. *glabra*Olvon *Viburnum opulus*Korkmussling *Daedalea quercina*Rostöra *Hymenochaete rubiginosa*Ekriska *Lactarius quietus*Rodnande fjällskivling *Macrolepiota rhacodes*Al-pluggskivling *Paxillus filamentosus*Askskinn *Peniophora limitata*Gul rottryffel *Scleroderma citrinum*Ockratagging *Steccherinum ochraceum*

Dimbo E

Parkartad ekhage med jätteblock och odlingsrösen med ekar i. Längs sjön löper en blockig strandvall med bl. a. sandstensblock.

En praktfull skogslind (bho=411) samt åtskilliga tämligen stora almar, klibbalar (bho=205), askar, aspar och hasselbuskar växer längs den lilla körvägen genom området. Av ek finns telningar och en del stubbar efter ca 90-åriga träd.

En torraka och några grenlågor är värdefulla substrat för områdets kryptogamer. På ett block växer bl. a. vattenskräppan.

R4

Brun nållav *Chaenotheca phaeocephala*
Fläckticka *Skeletocutis nivea*

N

Blek stjärnmossa *Mnium stellare*
Grå vårtlav *Acrocordia gemmata*
Klotterlav *Opegrapha varia*
Ekticka *Phellinus robustus*

S3

Skogslind *Tilia cordata*

S2

Blodvaxskivling *Hygrocybe coccinea*

S1

Guldlockmossa *Homalothecium sericeum*

Övriga, anmärkningsvärda arter:

Hassel *Corylus avellana*
Ask *Fraxinus excelsior*
Gullviva *Primula veris*
Ek *Quercus robur*
Stinksyska *Stachys sylvatica*
Skogsalm *Ulmus glabra* ssp. *glabra*
Sköldfiltlav *Peltigera horizontalis*
Fjällig filtlav *P. praetextata*
Kungschampinjon *Agaricus augustus*
Rönndyna *Biscogniauxia repanda*
Grå fingersvamp *Clavulina cinerea*
Ametistskivling *Laccaria amethystina*
Umbraröksvamp *Lycoperdon umbrinum*
Rodnande fjällskivling *Macrolepiota rhacodes*
Hjulbrosking *Marasmius rotula*
Al-pluggskivling *Paxillus filamentosus*
Askskinn *Peniophora limitata*
Fjällig tofsskivling *Pholiota squarrosa*
Knippspröding *Psathyrella multipedata*

Dimbo F

Ekrik, obetad sluttning ovan förkastningen med rik flora av krävande träd och buskar samt örter. Området är delvis avverkat, delvis gallrat. Stora odlingsrösen med bl. a. sandstensblock finns flerstädes i den delvis blockrika sluttningen. Uppe i sluttningen har ekarna gallrats och friställts. I nedre delen växer de stora ekarna uppe i odlingsrösen.

I klappertorgen ses bl. a. döda enar, hasselsnår, apel och tre buskar av vildapel samt åtskilliga träd och buskar av olvon, rönn, oxel, alm, lönn, ask, skogstry, getapel och björk. Klibbalen växer rikligt på ett ställe i sluttningen där man också kan se några större granar (bho=289).

I det örtrika fältskiktet finner man bl. a. hässlebrodd, lundarv, tvåblad och bergmynta.

S2

Tvåblad *Listera ovata*
Lundarv *Stellaria nemorum*

S1

Blåsippa *Hepatica nobilis*

Övriga, anmärkningsvärda arter:

Hassel *Corylus avellana*
Ask *Fraxinus excelsior*
Stubbtåg *Juncus compressus*
Vildapel *Malus sylvestris*
Hässlebrodd *Milium effusum*
Grönvit nattviol *Platanthera chlorantha*
Gullviva *Primula veris*
Ek *Quercus robur*
Getapel *Rhamnus catharticus*
Tomtskräppa *Rumex obtusifolius* coll.
Bergmynta *Satureja vulgaris*
Stinksyska *Stachys sylvatica*
Skogsalm *Ulmus glabra* ssp. *glabra*
Olvon *Viburnum opulus*
Lysticka *Hapalopilus rutilans*
Kantöra *Hymenochaete tabacina*
Svavelticka *Laetiporus sulphureus*
Stinksvamp *Phallus impudicus*
Blek ostronskivling *Pleurotus pulmonarius*
Häggdyna *Polystigma fulvum*
Sammetsskinn *Stereum subtomentosum*

Artförteckning

Trivialarter har i regel inte antecknats i fält. Bokstav efter artnamn anger inom vilket delområde (karta 3) arten registrerats. Uppgifter avser fynd (1996) 1997-1998 när annat ej anges.

[] = ej sökt eller funnen 1997-1998

bho= trädets brösthöjdomkrets i cm. Avser här minsta, mätbara, måttet upp till 1,5 m. över mark

Kärlväxter

Lönn *Acer platanoides*

Derbol: A, B, C, D

Dimbo: A, C, D, E, F

Nysört *Achillea ptarmica*

Derbol: C

Trolldruva *Actaea spicata*

Derbol: A (Pettersson ms 1996-97), C

Blåsuga *Ajuga pyramidalis*

Derbol: B (stig)

Backlök *Allium oleraceum*

Dimbo: D

Klibbal *Alnus glutinosa*

Derbol: A (bho=186, 155)

Dimbo: E (bho=205), F (rik1. i förkastningsbranten)

Liten kardborre *Arctium minus*

Derbol: C (husgrunden, 1 ex.)

Vårtbjörk *Betula pendula*

Dimbo: A (bho=182, 177, 176, 172), D, E, F (bho=205)

Vanlig glasbjörk *B. pubescens* ssp. *pubescens*

Dimbo: A (bho=196)

Blomvass *Butomus umbellatus*

Dimbo: C

Stor blåklocka *Campanula persicifolia*

Derbol: A

Dimbo: F

Bäckbräsma *Cardamine amara*

Derbol: A (Pettersson ms 1996-97)

Grönstarr *Carex demissa*

Dimbo: F

Vispstarr *Carex digitata*

Derbol: A, B

[Nålstarr *Carex dioica*

Derbol: trol. B, 1929 (Broddeson ms)]

[Knagglestarr *C. flava*

Derbol: trol. B, 1929 (Broddeson ms)]

Grusstarr *C. hirta*

Dimbo: F

Blåsstarr *C. vesicaria*

Dimbo: F

Rödklint *Centaurea jacea*

Dimbo: F

Sprängört *Cicuta virosa*

Dimbo: C (uttorkad strand i hästhage)

Hassel *Corylus avellana*

Derbol: A (glesa snår längs bäcken), B (flerst. täml. riklig), C, D

Dimbo: B, C, E, F (stort snår i förkastningsbrantens klapper)

Kärfibbla *Crepis paludosa*

Derbol: A (bäcken)

Vanlig lundelm *Elymus caninus* v. *caninus*

Derbol: B (fuktdråg)

Bergdunört *Epilobium montanum*

Dimbo: F

Ängsfräken *Equisetum pratense*

Derbol: A, B, D

[Gräsull *Eriophorum latifolium*

Derbol: trol. B, 1929 (Broddeson ms)]

Ask *Fraxinus excelsior*

Derbol: A, B, C

Dimbo: A (bho=167), D, E, F

Vanlig snärjmåra *Galium aparine* v. *aparine*

Dimbo: A, F

Vitmåra *G. boreale*

Derbol: C

[Myskmadra *G. odoratum*

Derbol: A (Furuholm m. fl. 1973)]

Vanligt midsommarblomster *Geranium sylvaticum*

ssp. *sylvaticum*

Derbol: C

Dimbo: E

Nejlikrot *Geum urbanum*

Derbol: C

Dimbo: C

Jättegröe *Glyceria maxima*

Dimbo: D, E

Ängshavre *Helictotrichon pratense*

Dimbo: B

Blåsippa *Hepatica nobilis*

Derbol: A, B, C, D

Dimbo: B, C, D, F

Sibirisk björnloka *Heracleum sphondylium* ssp.

sibiricum

Derbol: C

Dimbo: A

Humle *Humulus lupulus*

Dimbo: B (blockröse nära ladan)

[Vanlig lopplummer *Huperzia selago*

Derbol: trol. B, 1929 (Broddeson ms)]

Svärdslilja *Iris pseudacorus*

Derbol: C

Dimbo: E

Stubbtåg *Juncus compressus*

Dimbo: F (skogsväg)

- En *Juniperus communis*
Derbol: D (flerst. i hagrest)
Dimbo: A (flera halvdöda i NO), B (flera stora, avbetade), C (stora snår), E, F (hagen intill landsvägen samt många döda ex. i ekslutningen på klapper därovan)
- Åkervädd *Knautia arvensis*
Dimbo: F
- [Vildlin *Linum catharticum*
Derbol: trol. B, 1929 (Broddeson ms)]
- Larix* sp.
Dimbo: C (bho=317), D (udden, landvinning, täml. stor)
- Tvåblad *Listera ovata*
Derbol: A (O bäcken, 30-tal)
Dimbo: F (hygge, 20-tal ex.)
- Skogstry *Lonicera xylosteum*
Dimbo: F
- Gökblomster *Lychnis flos-cuculi*
Derbol: B
- Strandklo *Lycopus europaeus*
Dimbo: C, D
- Apel *Malus domestica*
Derbol: A (asklund, kringväxt)
Dimbo: B, C, F
- Vildapel *M. sylvestris*
Dimbo: F (tre buskar i V. änden mot "äng")
- Strutbräken *Matteuccia struthiopteris*
Derbol: A (även långt från bäcken, rikl.), B (dråg nära landsvägen, rikl.)
- Hässlebrodd *Milium effusum*
Derbol: A, B, C
Dimbo: A, B, C, D, F
- Sprödarv *Myosoton aquaticum*
Dimbo: C (långt uppe i friska ekhagen), D (strand samt långt uppe i friska ekhagen)
- Skogssallat *Mycelis muralis*
Dimbo: A, F
- Ormbär *Paris quadrifolia*
Derbol: A, B, C
- Rörflen *Phalaris arundinacea*
Dimbo: D
- Hultbräken *Phegopteris connectilis*
Derbol: B
- Gran *Picea abies*
Derbol: A (bho=227,221), D
Dimbo: F (bho=289)
- [Tätört *Pinguicula vulgaris*
Derbol: trol. B, 1929 (Broddeson ms)]
- Tall *Pinus sylvestris*
Derbol: D bho=203
Dimbo: A (bho=191), D (bho=215)
- Svartkämpar *Plantago lanceolata*
Dimbo: C, F
- Platanthera* sp.
Derbol: D (hagrest)
- Grönvit nattviol *P. chlorantha*
Derbol: A (6 ex.), C (20-tal ex.)
Dimbo: F (30-tal ex.)
- Storrams *Polygonatum multiflorum*
Dimbo: A, C, D
- Getrams *P. odoratum*
Dimbo: A, B, D, F
- Asp *Populus tremula*
Derbol: A (bho=212)
Dimbo: D, E
- Gräsnate *Potamogeton gramineus*
Dimbo: C, E
- Gullviva *Primula veris*
Derbol: B
Dimbo: C, E, F
- Ek *Quercus robur* (Enskilda träd har förtecknats, se s. 17-25, karta 4)
Derbol: A, B, C, D
Dimbo: A, B, C, D, E, F
- Getapel *Rhamnus catharticus*
Dimbo: B, F
- Måbär *Ribes alpinum*
Derbol: A, C, D
Dimbo: B, D, F
- Krusbär *R. uva-crispa*
Derbol: A
Dimbo: A, B, E, F
- Krusskräppa *Rumex crispus*
Dimbo: C
- Vattenskräppa *R. hydrolapathum*
Dimbo: C, D, E (på block i sjön)
- Tomtskräppa *R. obtusifolius* coll.
Dimbo: C, F (hygge, skogsväg)
- Skogsbjörnbär *Rubus nessensis* coll.
Dimbo: A (björkdunge i NO, stigren, ymn.)
- Stenbär *Rubus saxatilis*
Derbol: A, D
Dimbo: B, E, F
- Knäckepil *Salix fragilis*
Derbol: C
Dimbo: C, D (bho=318)
- Bergmynta *Satureja vulgaris*
Dimbo: F (flerst. spars. i slutningens klapper)
- Svinrot *Scorzonera humilis*
Derbol: C, D
Dimbo: B
- Flenört *Scrophularia nodosa*
Derbol: B
Dimbo: D, F
- Kärleksört *Sedum telephium* ssp. *maximum*
Dimbo: F
- Kaukasiskt fetblad *S. spurium*
Derbol: C (husgrund)
- Bergkorsört *Senecio sylvaticus*
Dimbo: F (hygge bland ekar)

- Vattenmärke *Sium latifolium*
Dimbo: C, D
- Besksöta *Solanum dulcamara*
Dimbo: D
- Rönn *Sorbus aucuparia*
Derbol: A (bho=113)
Dimbo: A (bho=149, 127), C (bho=169), F (bho=149)
- Oxel *Sorbus intermedia*
Derbol: D
Dimbo: B, F
- Stinksyska *Stachys sylvatica*
Derbol: A (bäcken)
Dimbo: A, B, D, E, F
- Källarv *Stellaria alsine*
Derbol: B
- Lundarv *Stellaria nemorum*
Dimbo: F (ymn. ca 200 kvm under stor lönn i hyggesbryn samt flerst.)
- Renfana *Tanacetum vulgare*
Dimbo: B, D
- [Backtimjan *Thymus serpyllum* ssp. *serpyllum*
Derbol: trol. B, 1929 (Broddeson ms)]
- Skogslind *Tilia cordata*
[Derbol: trol. B, 1929 (Broddeson ms)]
Dimbo: E (bho=411)
- [Snip *Trichophorum alpinum*
Derbol: trol. B, 1929 (Broddeson ms)]
- Gullklöver *Trifolium aureum*
Derbol: B (vägren)
- Skogsklöver *Trifolium medium*
Dimbo: E
- [Kärrsälting *Triglochin palustre*
Derbol: trol. B, 1929 (Broddeson ms)]
- Skogsalm *Ulmus glabra* ssp. *glabra*
Derbol: C
Dimbo: A, C (bho=441), D, E (bho=273), F
- Flädervänderot *Valeriana sambucifolia*
Derbol: C
- Kungsljus *Verbascum thapsus*
Derbol: B (vägren)
- Olvon *Viburnum opulus*
Derbol: A, B, C
Dimbo: B, D, F
- Vintergröna *Vinca minor*
Dimbo: E (ymn. i hagen nära sommarstuga)
- Mossor**
- Fällmossa *Antitrichia curtipendula*
Dimbo: C
- Hasselsprötmossa *Eurhynchium angustirete*
Derbol: A, B, C (landvinning, granskog, ymnig)
- Stor näckmossa *Fontinalis antipyretica*
Dimbo: C (uttorkad strand)[Trubbfjädermossa
Homalia trichomanoides
Derbol: A (Pettersson ms 1996-97)
- Guldlockmossa *Homalothecium sericeum*
Dimbo: E
- Blek stjärnmossa *Mnium stellare*
Dimbo: E
- Kammossa *Ptilium crista castrensis*
Dimbo: B, F
- Vattenstjärna *Ricciocarpus natans*
Dimbo: C
- Krusig ulota *Ulota crispa*
Dimbo: C (Pettersson ms 1996-97)
- Lavar**
- Grå vårtlav *Acrocordia gemmata*
Derbol: A, B
Dimbo: E
- Alllèlav *Anaptychia ciliaris*
Dimbo: A
- Anisomeridium *biforme*
Derbol: A
- Kattfotslav *Arthonia leucopellaea*
Dimbo: A
 [Stor rostfläck *A. spadicea*
Derbol: A (Pettersson ms 1996-97)]
- Vinfläck *A. vinosa*
Dimbo: A
- Bacidia subincompacta*, E
- Manlav *Bryoria fuscescens*
Derbol: A
Dimbo: A
- Liten skivlav *Buellia punctata*
Dimbo: C, D
- Gulpudrad spiklav *Calicium adpersum*
Derbol: A
Dimbo: A
- C. salicinum*
Derbol: A
Dimbo: C, D
- Grön spiklav *C. viride*
Derbol: A
Dimbo: C
- Kornig nållav *Chaenotheca chlorella*
Derbol: A
Dimbo: A
- Grynig nållav *C. chrysocephala*
Dimbo: C
- Brun nållav *C. phaeocephala*
Derbol: A
Dimbo: A, C, D, E
- Grå nållav *C. trichialis*
Derbol: A, D
Dimbo: C, E
- Chaenothecopsis* sp.
Derbol: A
- Trattlav *Cladonia pyxidata*
Dimbo: E

Gul dropplav *Cliostomum corrugatum*
Derbol: D
Dimbo: A
 Blodplättlav *Haematomma ochroleucum*
Derbol: A
Hypocenomyce sp.
Derbol: A
Lecanora allophana
Dimbo: C
Lecanora chlarotera
Dimbo: E
Lepraria lobificans
Dimbo: C
Ochrolechia turneri
Dimbo: A
 Klotterlav *Opegrapha varia*
Derbol: A, B
Dimbo: A, E
 Sköldfjälllav *Peltigera horizontalis*
Dimbo: E
 Sydlig fjälllav *P. hymenia*
Derbol: A
 Fjällig fjälllav *P. praetextata*
Dimbo: E
 Gul porlav *Pertusaria flavida*
Derbol: A
Dimbo: A
 Porlav *P. pertusa*
Derbol: A, D
Dimbo: A (5 ekar, rikl.)
 Kranslav *Phaeophyscia orbicularis*
Dimbo: C
 Hjälmrossettlav *Physcia adscendens*
Dimbo: C
 Rosettlav *P. aipolia*
Dimbo: C
 Gulkantad dagglav *Physconia enteroxantha*
Dimbo: C
 Fjällig dagglav *P. perisidiosa*
Dimbo: C
 Rosettbrosklav *Ramalina fastigiata*
Dimbo: C
 Skärelav *Schismatomma pericleum*
Derbol: D
 Rödbrun blekspik *Sclerophora coniophaea*
Derbol: A
Dimbo: A (Pettersson ms 1996-97)

Svampar

Kungschampinjon *Agaricus augustus*
Dimbo: E
 Rodnande flugsvamp *Amanita rubescens*
Dimbo: C
 Sydlig honungsskivling *Armillaria mellea* s. str.
Derbol: B
 Violett gelëskål *Ascocoryne sarcoides*
Dimbo: E

Piggplätt *Basidioradulum radula*
Derbol: D
 Rönndyna *Biscogniauxia repanda*
Dimbo: E
 Svartnande äggsvamp *Bovista nigrescens*
Dimbo: C, D
 Limsvamp *Bulgaria inquinans*
Dimbo: B
 Pappersgröppa *Byssomerulius corium*
Dimbo: B
 Grå fingersvamp *Clavulina cinerea*
Derbol: B
Dimbo: E
 Kamfingersvamp *C. cristata*
Derbol: B
 Ängsfingersvamp *Clavulinopsis corniculata*
Derbol: B
 Svart trumpetsvamp *Craterellus cornucopioides*
Dimbo: C
 Gul brödkorgsvamp *Crucibulum laeve*
Dimbo: C, E
 Mjukskinn *Cylindrobasidium laeve*
Dimbo: F
 Korkmussling *Daedalea quercina*
Derbol: A, B
Dimbo: A, B, C, D
 Stor hjorticka *Datronia mollis*
Derbol: D
Dimbo: B
 Ekkros *Exidia truncata*
Dimbo: B, C
 Fnöskticka *Fomes fomentarius*
Derbol: A
 Lacticka *Ganoderma lucidum*
Dimbo: C
 Lysticka *Hapalopilus rutilans*
Dimbo: F
 Luden skålmurkla *Helvella bulbosa*
Derbol: B
 Luddskål *Humaria sphaerica*
Dimbo: B
 Blodvaxskivling *Hygrocybe coccinea*
Dimbo: E
 Rostöra *Hymenochaete rubiginosa*
Derbol: B
Dimbo: B, D
 Kantöra *H. tabacina*
Derbol: A, C
Dimbo: F
 Nötskål *Hymenoscyphus fructigenus*
Dimbo: C
 Aldyna *Hypoxylon fuscum*
Derbol: B
Dimbo: B
 Björkdyna *H. multiforme*
Derbol: B
Dimbo: F
 Alticka *Inonotus radiatus*
Derbol: B

- Sotticka *Ischnoderma benzoinum*
Dimbo: C
- Ametistskivling *Laccaria amethystina*
Dimbo: C, E
- Hasselriskä *Lactarius pyrogalus*
Dimbo: B
- Ekriskä *L. quietus*
Dimbo: C, D
- Luden vitriskä *L. vellereus*
Dimbo: B
- Svavelticka *Laetiporus sulphureus*
Derbol: A, D
Dimbo: [D, förr enl. K. G. Nilsson], F
- Björkmussling *Lenzites betulina*
Derbol: B
- Slemmurkling *Leotia lubrica*
Derbol: B (rikl. vid hassel)
Dimbo: B
- Umbraröksvamp *Lycoperdon umbrinum*
Dimbo: E
- Rodnande fjällskivling *Macrolepiota rhacodes*
Dimbo: D, E
- Hjulbrosking *Marasmius rotula*
Dimbo: E
- Plattdyna *Nemania serpens*
Dimbo: F
- Blek blåticka *Oligoporus subcaesius*
Derbol: B
- Mjölkticka *O. tephroleucus*
Derbol: B
- Blekticka *Pachykytospora tuberculosa*
Derbol: D (jätteek)
- Al-pluggskivling *Paxillus filamentosus*
Dimbo: C, D, E
- Tätskinn *Peniophora incarnata*
Dimbo: B
- Askskinn *P. limitata*
Derbol: A
Dimbo: D, E
- Stinksvamp *Phallus impudicus*
Dimbo: F
- Svart eldticka *Phellinus nigricans*
Derbol: A
- Ekticka *P. robustus*
Derbol: A, D
Dimbo: D, E
- Fjällig tofsskivling *Pholiota squarrosa*
Dimbo: E
- Blek ostronskivling *Pleurotus pulmonarius*
Dimbo: F
- Häggdyna *Polystigma fulvum*
Dimbo: F
- Knippspröding *Psathyrella multipedata*
Dimbo: E
- Kruskantarell *Pseudocraterellus undulatus*
Derbol: B
- Gråsvart kremla *Russula albonigra*
Dimbo: C
- Klyvporing *Schizopora paradoxa*
Derbol: A
Dimbo: F
- Potatistryffel *Scleroderma bovista*
Dimbo: C
- Gul rottryffel *S. citrinum*
Dimbo: D
- Knottrig rottryffel *S. verrucosum*
Dimbo: C
- Grynoljeskinn *Sistotrema brinkmannii*
Derbol: B
- Fläckticka *Skeletocutis nivea*
Derbol: B, C
Dimbo: E
- Ockratagging *Steccerinum ochraceum*
Dimbo: D
- Raggskinn *Stereum hirsutum*
Derbol: A, B, D
Dimbo: F
- Styvsjonn *S. rugosum*
Derbol: B
Dimbo: F
- Sammetssjonn *S. subtomentosum*
Dimbo: F
- Lärksopp *Suillus grevillei*
Dimbo: C
- Smörsopp *S. luteus*
Dimbo: C
- Borstticka *Trametes hirsuta*
Derbol: B
- Zonticka *T. ochracea*
Derbol: B
Dimbo: B, E
- Sidenticka *T. versicolor*
Derbol: B
- Trichoderma viride*
Derbol: D
- Svavelmusseron *Tricholoma sulphureum*
Derbol: B
Dimbo: B
- Snövit ticka *Tyromyces chiones*
Derbol: B
- Stubbhorn *Xylaria hypoxylon*
Dimbo: B
- Djur**
(ej inventerat)
- Bäver
Dimbo: C (färska gnag), D (färska gnag)
- Häger
Dimbo: D (5 ex.)
- Spillkråka
Dimbo: D
- Bålgeting
Dimbo: B (krönet ONO ladan, i ihålig oxel S
jätteblocket, flera ex. varav ett var ute och
flög 1998-09-21)

Ekträdförteckning

(Karta 4)

Undersökningen och presentationen av ekarna har skett enligt rubrikerna i efterföljande trädförteckning, här kursiverade:

*Presentationen av varje ekträd (= varje rad i förteckningen) inleds med en sammanfattande bedömning genom ett tecken, som är en kombination av trädets och ståndortens viktigaste egenskaper, brösthöjdomkretsen (*bho* = ålder) och ev. igenväxning (*läge/exponering*). Syftet med denna grafiska sammanfattning är, att, utan djupdykning i detaljer, ge en snabb överblick över trädens och beståndens status.

Trädens brösthöjdomkrets (*bho*) är en funktion av åldern och kan i många fall i kombination med trädets *exponering* (*läge/exp*), vilken beror på vården eller bristen på vård, vara nog för en översiktlig naturvårdsbedömning. Ekbeståndens utveckling måste planeras på århundradens sikt och innehålla träd i olika åldrar och vårdas i någon form. Många rödlistade insekters viktigaste förutsättning, gamla träd med mulm, exponerade för solen är en bristvara i dagens landskap (Jansson 1997). Ju äldre och mer exponerade ekar - desto värdefullare bestånd!

Förkortningar mm förklaras nedan:

**Bho* / *Läge/exp*

	Bho	
	- 399 cm	400 - cm
Ring = <i>exponerat - skuggat</i>		
Fylld cirkel = <i>igenväxt- slutet</i>		

**Nr* = Enskilt trädets nr enligt förteckning nedan (karta 4)

* *Bho* = minsta omkrets upp till 1,5 m över mark.

För citerade, äldre uppgifter, vanligen tagna 1,3 och/eller 1,5 m över mark, väljs i förekommande fall det minsta av flera angivna mått

**Träd*

levande = stående, levande träd

död = stående, dött träd (torraka)

**Låga*

0-5 år = liggande, dött träd, uppskattad lågaålder mindre än ca 5 år

6-år = d:o, mer än ca 5 år

**Mulmstadium* har angetts efter principerna hos Jansson (1997, dess bilaga 1) men har under fältarbetet endast ofullständigt kunnat registreras.

5 cm = ekstammens mulmhål ca 5 cm stora

15 cm = d:o ca 15 cm

30 cm = d:o ca 30 cm

mark = mulmhål stort, når mark

**Läge/exponering*

Exp[onerat] = inga eller få buskar och träd finns inom dubbla krondiametern, ekstammen skuggas inte

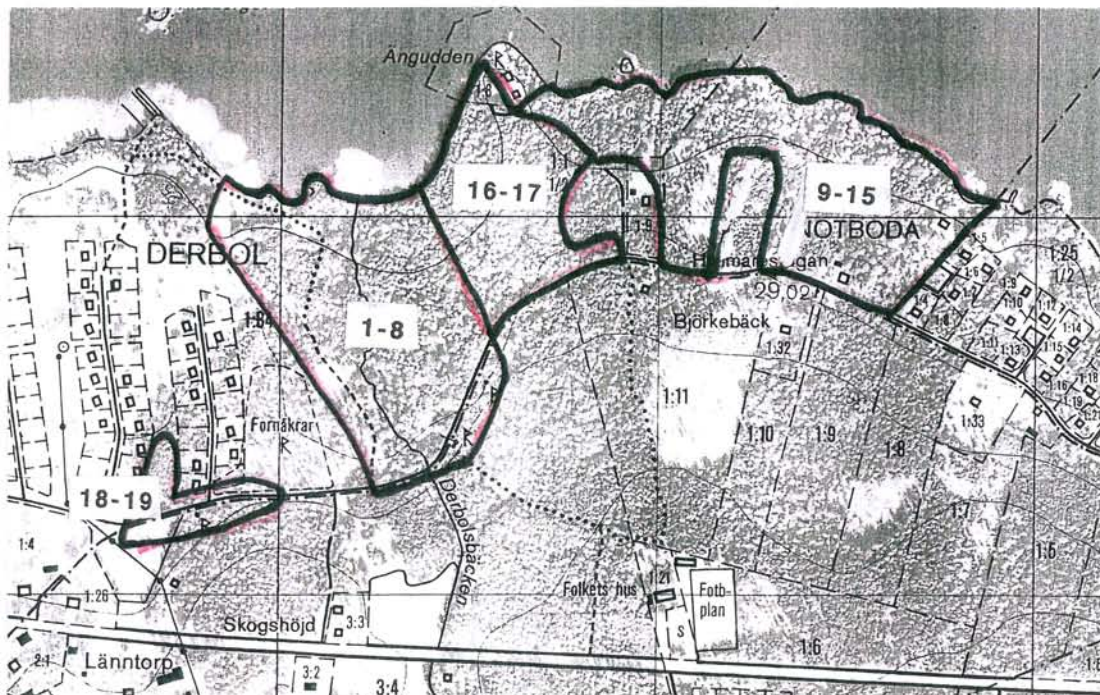
Skugg[at] = buskar och träd finns sparsamt, ekstammen skuggas något

I[gen]väx[ni]ng = buskar och träd finns tämligen rikligt, ekstammen skuggas mycket

Slut[et] = kringstående buskar och träd skuggar ekstammen helt

Lännäs: Derbol. *Quercus* 1997- 1998 / L Löfgren

Nr	Bho	Träd		Låga		Mullstadium			Läge / exponering				
		lev	död	0-5 år	6-år	5 cm	15 cm	30 cm	mark	exp	skugg	i-väx	slut
1	655	*							*			*	
2	172	*											*
3	210	*											*
4	488	*						*					*
5	349	*											*
6	170	*										*	
7	207	*								*			
8	209	*										*	
9	181	*								*			
10	192	*								*			
11	211	*									*		
12	194	*								*			
13	289	*									*		
14	198	*									*		
15	160	*									*		
16	181	*									*		
17	178	*									*		
18	402	*							*		*		
19	185	*							*		*		

Karta 4a. Derbol. Förekomst 1997-1998 av enskilda, större ekar *Quercus* enligt förteckning ovan

	Nr	Bho	Träd		Låga		Mulmstadium			Läge / exponering				
			lev	död	0-5 år	6-år	5 cm	15 cm	30 cm	mark	exp	skugg	i-väx	slut
●	16	264	*											*
●	17	162	*											*
●	18	149	*									*		*
●	19	225	*											*
●	20	203	*											*
●	21	238	*									*		*
●	22	181	*									*		*
●	23	188	*									*		*
●	24	220	*									*		*
●	25	196	*											*
●	26	174	*									*		*
●	27	204	*									*		*
●	28	190	*									*		*
●	29	231	*									*		*
●	30	195	*									*		*
●	31	222	*									*		*
○	32	218	*									*		*
○	33	259	*									*		*
●	34	193	*									*		*
●	35	163	*									*		*
●	36	187	*									*		*
●	37	293	*									*		*
○	38	339	*					*				*		*
●	39	311	*									*		*
●	40	366	*									*		*
●	41	303	*									*		*
●	42	170	*									*		*
○	43	267	*								*			*
●	44	351	*									*		*
●	45	223	*									*		*
●	46	197	*									*		*
○	47	246	*									*		*
●	48	226	*									*		*
○	49	255	*									*		*
●	50	251	*									*		*
○	51	214	*									*		*
○	52	189	*								*			*
○	53	207	*								*			*
●	54	189	*									*		*
●	55	279	*		*							*		*
●	56	268	*									*		*
○	57	214	*								*			*
○	58	203	*								*			*
○	59	256	*								*			*
○	60	203	*								*			*

Nr	Bho	Träd		Låga		Mulmstadium				Läge / exponering			
		lev	död	0-5 år	6-år	5 cm	15 cm	30 cm	mark	exp	skugg	i-väx	slut
○	61	180	*									*	
○	62	221	*							*		*	
○	63	175	*							*		*	
○	64	213	*							*		*	
○	65	205	*							*		*	
○	66	204	*							*		*	
○	67	176	*							*		*	
○	68	234	*							*		*	
○	69	157	*							*		*	
○	70	195	*							*		*	
○	71	210	*							*		*	
○	72	175	*							*		*	
○	73	204	*							*		*	
○	74	238	*							*		*	
○	75	248	*							*		*	
○	76	253	*							*		*	
○	77	228	*							*		*	
○	78	277	*							*		*	
○	79	223	*							*		*	
○	80	229	*							*		*	
○	81	215	*							*		*	
○	82	190	*							*		*	
○	83	185	*							*		*	
○	84	194	*							*		*	
○	85	225	*							*		*	
○	86	218	*							*		*	
○	87	197	*							*		*	
○	88	197	*							*		*	
●	89	293	*							*		*	*
○	90	186	*							*		*	
○	91	155	*							*		*	
○	92	217	*							*		*	
●	93	206	*							*		*	*
○	94	230	*							*		*	
○	95	238	*							*		*	
○	96	230	*							*		*	
○	97	244	*							*		*	
○	98	225	*							*		*	
○	99	222	*							*		*	
○	100	240	*							*		*	
○	101	354	*						*	*		*	
○	102	206	*							*		*	
○	103	266	*							*		*	
○	104	255	*							*		*	
○	105	251	*							*		*	

	Nr	Bho	Träd		Låga		Mullstadium			Läge / exponering			
			lev	död	0-5 år	6- år	5 cm	15 cm	30 cm	mark	exp	skugg i-väx	slut
○	106	239	*								*		
○	107	266	*								*		
○	108	309	*								*		
○	109	560	*								*		
○	110	215	*								*		
○	111	210	*								*		
○	112	195	*								*		
○	113	255	*								*		
○	114	257	*								*	*	
○	115	448	*							*	*		
○	116	260	*								*	*	
○	117	288	*								*		
○	118	237	*								*		
○	119	212	*								*	*	
○	120	214	*								*	*	
○	121	298	*								*	*	
○	122	215	*								*	*	
○	123	276	*								*	*	
○	124	271	*								*	*	
○	125	273	*								*	*	
○	126	369	*								*	*	
○	127	253	*								*	*	
○	128	209	*								*	*	
○	129	227	*								*	*	
○	130	201	*								*	*	
○	131	225	*								*	*	
○	132	184	*								*	*	
○	133	210	*								*	*	
○	134	392	*								*	*	
○	135	334	*								*	*	
○	136	218	*								*	*	
○	137	241	*								*	*	
○	138	219	*								*	*	
○	139	200	*								*	*	
○	140	221	*								*	*	
○	141	220	*								*	*	
○	142	200	*								*	*	
○	143	200	*								*	*	
○	144	285	*								*	*	
○	145	231	*								*	*	
○	146	231	*								*	*	
○	147	321	*						*		*	*	
○	148	294	*						*		*	*	
○	149	242	*						*		*	*	
○	150	271	*						*		*	*	

	Nr	Bho	Träd		Låga		Mullstadium				Läge / exponering			
			lev	död	0-5 år	6- år	5 cm	15 cm	30 cm	mark	exp	skugg	i-väx	slut
○	151	232	*									*		
○	152	262	*									*		
○	153	203	*									*		
○	154	227	*									*		
○	155	221	*									*		
○	156	190	*									*		
○	157	232	*									*		
○	158	243	*									*		
○	159	199	*									*		
○	160	272	*									*		
○	161	206	*									*		
○	162	222	*									*		
○	163	260	*									*		
○	164	219	*									*		
○	165	187	*									*		
○	166	194	*									*		
○	167	197	*									*		
●	168	206	*									*		*
○	169	227	*									*		
○	170	267	*									*		
○	171	253	*									*		
○	172	208	*									*		
○	173	264	*									*		
○	174	200	*									*		
○	175	255	*									*		
○	176	241	*									*		
○	177	253	*									*		
○	178	217	*									*		
○	179	236	*									*		
○	180	221	*									*		
○	181	234	*									*		
○	182	259	*									*		
○	183	197	*									*		
○	184	246	*									*		
○	185	228	*									*		
●	186	292	*									*		*
○	187	244	*									*		
○	188	199	*									*		
○	189	241	*									*		
○	190	228	*									*		
○	191	221	*									*		
○	192	234	*									*		
○	193	295	*									*		
○	194	262	*									*		
○	195	258	*									*		

Nr	Bho	Träd		Låga		Mullstadium				Läge / exponering			
		lev	död	0-5 år	6-år	5 cm	15 cm	30 cm	mark	exp	skugg	i-väx	slut
○	241	198	*							*			
○	242	201	*							*			
●	243	195	*									*	
●	244	180	*									*	
○	245	199	*								*		
●	246	165	*									*	
○	247	184	*								*		
●	248	164	*									*	
○	249	220	*								*		
○	250	167	*								*		
○	251	168	*							*			
○	252	147	*								*		
○	253	202	*								*		
○	254	202	*								*		
○	255	197	*								*		
○	256	194	*						*	*			
○	257	172	*							*			
○	258	190	*							*			
○	259	260	*								*		
○	260	207	*								*		
○	261	214	*							*			
○	262	213	*							*			
○	263	191	*							*			

Källor och litteratur

- Broddeson, E. ms 1917-50: (Botaniska anteckningar från Närke). *Örebro läns museum PS 246*.
- Pettersson, T. ms 1996-1997: Strandnära sjösänkningsskogar vid Hjälmaran [SVS:s nyckelbiotopinventering]. *Skogsvårdsstyrelsen i Västmanlands, Södermanlands och Örebro län*.
- Aronsson, M. m. fl. 1995: *Rödlistade växter i Sverige 1995*. Uppsala.
- Ekholm-Pehrsson, E. m. fl. 1984: Naturvårdsöversikt. Örebro län. *Länsstyrelsen i Örebro län*. Örebro.
- Furuholm, L. m. fl. 1973: Översiktlig naturinventering av Örebro kommun. *Länsstyrelsen i Örebro län, naturvårdsenheten & Örebro kommun, planeringskontoret*. Örebro.
- Führ, P. O. m. fl. 1993: Odlingslandskapet i Örebro län. Åtgärds- och bevarandeprogram. *Länsstyrelsen i Örebro län. Miljöenheten. Publikation 1993:2*. Örebro.
- Gezelius, G. [1783]: Beskrifning öfver Ekebergs gård i Nerike. *HushållningsJournal, okt. 1783*. Stockholm.
- [Gumaelius, G. W.] 1846: *Berättelse om landthushållningens närvarande tillstånd i Örebro län samt de förbättringar, som i alla delar deraf blifvit gjorda under de sist förflutna tio åren*. Örebro.
- Hallin, G. m. fl. 1995b: Inventering av Ängs- och hagmarker i Örebro län. Norra delen. *Länsstyrelsen i Örebro län. Miljöenheten. Publikation 1995:15*. Örebro.
- Hallingbäck, T. 1995: Ekologisk katalog över lavar. *SNV Rapport 4411*. Uppsala.
- Hallingbäck, T. 1996: Ekologisk katalog över mossor. *SNV Rapport 4558*. Uppsala.
- Hallingbäck, T. & Aronsson, G. (red.) 1998: *Ekologisk katalog över storsvampar och myxomyceter. Andra, reviderade och utökade upplagan*. Uppsala.
- Hannerberg, D. 1941: Närke landsbygd 1600-1820. Folkmängd och befolkningsrörelse, åkerbruk och spannmålsproduktion. *Närke. Studier över landskapets natur och odling. III*. Örebro.
- Hannerberg, D. 1948: Närke boskapsbestånd på 1620- och 1630-talen med en undersökning av källvärdet hos landskapets boskapslängder. *Göteborgs högskolas årsskrift LIV. 1948:1*. Göteborg.
- Hannerberg, D. 1971: *Svenskt agrarsamhälle under 1200 år. Gård och åker. Skörd och boskap*. Stockholm.
- Hellgren, M. 1985: Arbetsstyrkan vid Segersjö gård 1581-1601. *Uppsats i historia VT 1985. Högskolan i Örebro*. Stencil. Örebro.
- Holmbäck, Å. & Wessén, E. 1962: Magnus Erikssons Landslag i nusvensk tolkning...*Skrifter utgivna av Institutet för rättshistorisk forskning...Serien 1. Rättshistoriskt bibliotek. Sjätte bandet*. Stockholm.
- Jansson, N. 1997: Vedskalbaggsfaunan i två ekområden i Örebro län. Hackvad och Nalaviberg. En inventering utförd 1996 av ... *Länsstyrelsen i Örebro län, Naturvård. Publikation 1997:22*. Örebro.
- Jansson, N. 1998: Vedskalbaggsfaunan i sex områden med gamla ädellövträd i Örebro län. En inventering utförd 1977 av ... *Länsstyrelsen i Örebro län. Publikation 1998:20*. Örebro.
- Jonsson, J. V. 1902: *Örebro läns Kongl. Hushållnings-Sällskaps historia 1803-1902. Jämta en öfversikt öfver landthushållningens utveckling inom länet under samma tid. Första delen*. Örebro.
- Karlsson, T. 1998: Förteckning över svenska kärlväxter. *Svensk Botanisk Tidskrift 91: 241-560*. Lund.
- Lundegårdh, P. H. m. fl. 1972-1973: Beskrivning till berggrundskartan Örebro SO. *Sveriges Geologiska Undersökning Af 104*. Stockholm.
- Lundgren, L. 1985: Bebyggelse och befolkning i Askers socken i Närke ca 1300 - 1600. *Historiska Institutionen, Uppsala universitet*. Stencil. Uppsala.
- Löv, G. 1913: *Handlingar rörande Stora Mellösa i äldre tider. Andra samlingen*. Uppsala.
- Löv, G. 1922: *Stora Mellösa i äldre tider. En bygdeskildring. I: 1-3*. Stockholm.
- Magnusson, E. & Lundegårdh, P. H. 1972: Beskrivning till geologiska kartbladet Örebro SO. *Sveriges Geologiska Undersökning Ae 8*. Stockholm.

- Möller, Å. m. fl. 1974: Beskrivning till hydrogeologiska kartbladet Örebro SO. *Sveriges Geologiska Undersökning Ag 5*. Stockholm.
- Mörner, A. (1762): "Mellösa Sockn" 1762. I: *Tidskrift utgiven av St. Mellösa Hembygds- och fornminnesförening 1926*: 4-5. Örebro.
- Nerèn, J. 1944: *Boka um Mälsa. Boken om Stora Mellösa [1]*. Stockholm.
- Nilsson, N. E. 1902: Beskrifning öfver Stora Mellösa socken... 1900. *Örebro läns Hushållningssällskap Kvartalsskrift 1902. Andra häftet*: 29-35. Örebro.
- Nilsson, N. E. 1904: Beskrifning öfver Askers socken... 1903. *Örebro läns Kungl. Hushållningssällskap Kvartalsskrift 1904. Fjärde häftet*: 6-8. Örebro.
- Nilsson, N. E. 1905: Till Örebro läns Kungl. Hushållningssällskaps Förvaltningsutskott. [Beskrivning över Ekeby, Gällersta och Sköllersta socknar] *Örebro läns Kungl. Hushållningssällskaps Kvartalsskrift 1905. Fjärde häftet*: 3-5. Örebro.
- Nilsson, N. E. 1906: Upplysningar till beskrifning öfver Hallsbergs socken... 1905. *Örebro läns Kungliga Hushållningssällskaps Kvartalsskrift 1906. Tredje häftet*: 19-24. Örebro.
- Nilsson, N. E. 1907a: Beskrifning öfver Almby socken ... 1906. *Örebro läns Kungl. Hushållningssällskaps Kvartalsskrift 1907. Tredje häftet*: 21-22. Örebro.
- Nilsson, N. E. 1907b: Beskrifning öfver Glanshammars och Ringkarleby socknar ... 1906. *Örebro läns Kungl. Hushållningssällskap Kvartalsskrift 1907. Tredje häftet*: 23-25. Örebro.
- Nilsson, N. E. 1908: Ägobeskrifning öfver Lillkyrka och Götlunda socknar... 1907. *Örebro läns Hushållningssällskaps Kvartalsskrift 1908. Fjärde häftet*: 17-23. Örebro.
- Norèn, M. m. fl. 1995: *Instruktion för datainsamling vid inventering av nyckelbiotoper*. Jönköping.
- Romell, L.-G. 1966a: "Löväng" och änge i lära och liv. *Bygd och Natur 47*: 165-177. Stockholm.
- Romell, L.-G. 1966b: Röjningsbruket och dess hemlighet. *Ymer XXX*. Stockholm.
- Sandahl, J. G. 1782: Oeconomisk berättelse om Askers socken i Närke. *HushållningsJournal Augustus 1782*. Stockholm.
- Sernander, R. 1933: Parker och trädgårdar i det gamla Närke. *Närke. Studier över landskapets natur och odling. I*. Stockholm.
- Sernander, R. 1938: Naturskyddets ställning till frågan om hagmarkernas och lövängarnas exploatering. *Svenska Betes- och vallf. årsskrift 20*: 151-170. Stockholm.
- Sjöbeck, M. 1935: *Närke. Färdvägar och vandringsstigar utgående från statsbanorna*. Stockholm.
- Waldèn, B. 1952: *Stora Mellösa. En sockenbeskrivning. Utarbetad på uppdrag av kommunalfullmäktige i Stora Mellösa socken*. Örebro.